

Institut pro kriminologii
a sociální prevenci

**STŘEDNĚDOBÝ PLÁN VÝZKUMNÉ ČINNOSTI INSTITUTU
PRO KRIMINOLOGII A SOCIÁLNÍ PREVENCI NA OBDOBÍ
2020–2023**

Základní vymezení výzkumné činnosti Institutu pro kriminologii a sociální prevenci

Institut pro kriminologii a sociální prevenci (dále v textu též IKSP) je výzkumnou organizací v resortu Ministerstva spravedlnosti České republiky, které je jeho zřizovatelem. Předmětem jeho činnosti dle statutu¹ je výzkumná, studijní a analytická činnost v oboru kriminologie, trestního práva, trestní a bezpečnostní politiky. IKSP prostřednictvím kriminologických metod a postupů uskutečňuje výzkum v oblasti trestní a bezpečnostní politiky, justice, účinnosti trestní legislativy, kontroly zločinnosti prostředky represe a prevence, projevů a příčin kriminality a prekriminality a souvisejících sociálně patologických jevů.

Zaměření Střednědobého plánu výzkumné činnosti IKSP na období 2020-2023

Zaměření Střednědobého plánu výzkumné činnosti IKSP na období 2020-2023 reflektuje základní priority resortu v oblasti trestní legislativy, justice a činností organizací resortu. Kontinuálně navazuje na Střednědobý plán na období let 2016–2019 a vychází ze zásad *Rozvojového programu Institutu pro kriminologii a sociální prevenci na léta 2017–2023*, který je v platnosti jako základní dokument pro poskytování institucionální podpory na rozvoj výzkumných organizací. Rozvojový program byl schválen Ministerstvem spravedlnosti ČR jako zřizovatelem IKSP a Ministerstvem vnitra ČR jako poskytovatelem institucionální podpory.

Současně plán bere v úvahu úkoly a cíle základních koncepčních dokumentů v resortu Ministerstva spravedlnosti ČR, tj. platné *Koncepce vězeňství do roku 2025 a Koncepce rozvoje probace a mediace do roku 2025*.

Koncepce vězeňství zdůrazňuje význam poznatků z výzkumné činnosti, které slouží nejen k vyhodnocování účinnosti a efektivity v minulosti zavedených opatření, ale mohou též přispívat k predikci budoucího vývoje, například předpokládaného počtu vězňů, předpokládaných následků změn v nastavení protidrogové politiky atd. Cíle Koncepce vězeňství se odrážejí v rozšíření penitenciárního a penologického výzkumu IKSP o projekty zaměřené na ověřování funkčnosti jednotlivých programů zacházení, na činnost specializovaných oddílů, či analýzu recidivy. Také Koncepce rozvoje probace a mediace do

---

¹ Vydán Instrukcí Ministerstva spravedlnosti č. j. 202/2014, ze dne 20. června 2014.

roku 2025 předpokládá sledování kvality provádění probace a mediace na základě výzkumů jejich účinnosti. Probační a mediační služba (PMS) pro rozvoj odborné činnosti potřebuje výzkumné ověřování efektivity zavedených postupů a zároveň disponuje řadou dat a poznatků využitelných pro výzkum ve prospěch dalších subjektů. Koncepce předpokládá, že klíčovou úlohu bude i nadále mít spolupráce s resortní výzkumnou institucí – Institutem pro kriminologii a sociální prevenci.

Plán počítá i s úkoly, zasahujícími do oblasti výzkumu, které jsou Ministerstvu spravedlnosti ČR ukládány v různých dokumentech, zejména usneseních vlády ČR. Jde zejména o ***Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020***, schválenou usnesením vlády ČR č. 66/2016, na jejíž realizaci se Ministerstvo spravedlnosti ČR a jeho resortní organizace významně podílejí. Hlavní priority Strategie prevence rezonují s hlavními směry Střednědobého plánu (těmito prioritami jsou rozvoj systému prevence kriminality, poskytování pomoci a poradenství obětem trestné činnosti, zaměření na narůstající problém kriminální recidivy, na účinnější resocializaci pachatelů a na prevenci kriminality dětí a mládeže, na uplatňování komplexního přístupu k řešení zvýšené kriminality ve vybraných lokalitách a reakce na nové hrozby a trendy v oblasti bezpečnosti).

IKSP předpokládá těsnou spolupráci při realizaci plánu výzkumné činnosti se složkami resortu (Ministerstvo spravedlnosti ČR, Vězeňské služby ČR, Probační a mediační služby, Nejvyšší soud, Nejvyšší státní zastupitelství) a také s ústavy Akademie věd či s Policií ČR. Tato součinnost byla konzultována při přípravě obsahového zaměření plánu a následně při formulaci výzkumných úkolů. Při řešení konkrétních výzkumných úkolů je možná také spolupráce s relevantními fakultami vysokých škol při nalezení programové shody na výzkumných úkolech, a to i v zájmu vyloučení výzkumných duplicit. V úvahu přichází např. koordinace s výzkumy, které probíhají v rámci doktorských programů na právnických fakultách českých univerzit, zejména Karlovy a Masarykovy univerzity.

Svou výzkumnou činností v oblasti kontroly kriminality se IKSP rovněž významně podílí na uskutečňování ***Meziresortní koncepce podpory bezpečnostního výzkumu ČR 2017-2023 s výhledem do roku 2030***, která se následně promítá do ***Programu bezpečnostního výzkumu ČR v letech 2015–2022***. V rámci tohoto programu jsou uplatňovány a plněny také vybrané výzkumné potřeby resortu spravedlnosti. Program bezpečnostního výzkumu zdůrazňuje v tematické oblasti 1. Bezpečnost občanů v bodu *d) Vytváření účinných metod analýzy druhů a rozšířenosti kriminality a implementace efektivních nástrojů jejího potírání* potřebu rozvíjet

nástroje analýzy hrozeb, rizik a rozšířenosti kriminality, včetně kriminality organizované, mapování trendů a také rozvoj nástrojů pro odhadování nezjištěné a latentní trestné činnosti.

(s ohledem na regiony, na socioekonomický vývoj, s ohledem na určité skupiny skutkových podstat, strukturu pachatelů a obětí atd.).

Střednědobý plán výzkumné činnosti IKSP proto reaguje i na Program bezpečnostního výzkumu při respektování priority potřeb a zadání zřizovatele. Současně přispívá k vytváření širší poznatkové základny pro formulování trestní politiky, která tvoří významnou součást celkové bezpečnostní politiky státu. Proto je také jedním z cílů Střednědobého plánu vytvářet a průběžně doplňovat poznatkovou základnu, následně využitelnou dalšími organizacemi a institucemi, které se na formulování a naplňování bezpečnostní politiky podílejí.

Hlavní obsahové směry výzkumu v letech 2020–2023

Na základě vyhodnocení současné poznatkové základny, koncepčních dokumentů a konzultovaných výzkumných potřeb resortu, po posouzení návrhů formulovaných při konzultacích s resortními partnery a po zvážení reálné výzkumné kapacity IKSP byly schváleny čtyři klíčové oblasti zaměření výzkumu:

- Trestní politika
- Penologický výzkum
- Vývojové trendy kriminality
- Závažné druhy a formy trestné činnosti

V rámci těchto směrů byly připraveny konkrétní výzkumné úkoly. Výzkumné úkoly jsou zařazeny do takto vymezených oblastí a charakterizovány z hlediska jejich hlavního zaměření, předmětu, cíle a základních rysů řešení v podobě stručných anotací.

Počet a formulace úkolů vychází ze záměru lépe koncentrovat výzkumnou kapacitu IKSP v období čtyř let Střednědobého plánu. Projekty propojují více aspektů řešených témat a budou formulovány jako souhrn dílčích etap a úkolů, což umožní postupně přicházet s relevantními poznatky po dobu jejich řešení.

Do plánu jsou kromě nově formulovaných projektů zařazeny výzkumné projekty, které buď přecházejí ze současného Střednědobého plánu 2016-2019 (vyhodnocení implementace elektronického monitoringu, vyhodnocení pilotního projektu Otevřená věznice) nebo již byly Ministerstvem spravedlnosti rámcově schváleny (Pachatelé a oběti domácího a genderově motivovaného násilí – tento projekt bude financován z programu Norského finančního mechanismu 2014-2021; Faktory recidivy a proces ukončování kriminální kariéry, který byl připraven ve spolupráci s Akademií věd ČR), případně tvoří stabilní součást práce IKSP (každoroční analýzy vývoje kriminality, viktimologický výzkum). Naprostá většina projektů má charakter aplikovaného výzkumu pro účely praxe (včetně evaluačních studií).

A. Trestní politika

1) Faktory recidivy a proces ukončování kriminální kariéry v kontextu podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

Výzkumný úkol vzešel ze společné iniciativy IKSP, Akademie věd ČR (AV), Ministerstva spravedlnosti ČR, Vězeňské služby ČR (VS) a Probační a mediační služby (PMS). Jeho cílem je identifikovat faktory, které významnou měrou přispívají k ukončení kriminální kariéry (tzv. desistenci), a na něž by se i proto měla soustředit opatření rozvíjená státem za účelem snižování recidivy pachatelů trestné činnosti. Právě omezování recidivy je pojímáno jako jeden ze stěžejních cílů ve strategických materiálech z oblasti kontroly kriminality (zejména Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020, Koncepce vězeňství do roku 2025 či Koncepce rozvoje probace a mediace do roku 2025). Výzkum se konkrétně zaměří na osoby podmíněně propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, jimž soud uložil dohled probačního úředníka. Je známo, že míra recidivy u této skupiny odsouzených je vysoká a podílí se na celkové přetíženosti vězeňského systému. Zároveň tato volba výzkumného vzorku umožní pojmout celý projekt jako prospektivní, tedy ve smyslu kontinuálního sledování vybraných jedinců v průběhu zkušební doby a mapování změn či událostí, jimiž postupně procházejí a které mohou desistenci výraznou měrou ovlivnit. Výstupy z výzkumu budou využity jak v praxi PMS při výkonu dohledu a pomoci odsouzeným s integrací zpět do společnosti, tak v praxi VS při odborném zacházení s odsouzenými. Výzkumný úkol se bude ucházet o finanční podporu Technologické agentury České republiky, přičemž jeho řešiteli by v takovém případě měly být kromě IKSP také Sociologický ústav AV a Psychologický ústav AV. Pokud v grantové soutěži návrh neuspěje, IKSP uskuteční výzkum na stejné téma, avšak s omezenějším výzkumným vzorkem.

2) Institut podmíněného propuštění v aplikační praxi

Koncepční materiály VS a PMS zdůrazňují nutnost zaměření pozornosti na meziresortní spolupráci a na provázanost penitenciární a postpenitenciární péče, s cílem připravit, projednat a v případě kladného rozhodnutí o podmíněném propuštění realizovat plán bezpečného propuštění. V takto pojatém institutu podmíněného propuštění má své nezastupitelné místo Probační a mediační služba. Výzkum se proto primárně zaměří na činnost probačních pracovníků v oblasti parole. Ta se realizuje jednak při odborném vedení a podpoře při přípravě pachatele na přechod z vězeňského prostředí do společnosti (ve spolupráci s odborným personálem VS), a současně v kvalifikovaném posouzení jeho připravenosti na možnost podmíněného propuštění. V rámci výzkumu bude analyzováno zapojení probačních pracovníků do procesu přípravy odsouzených na propuštění, a dále jejich činnost v procesu přípravy podkladů pro rozhodnutí soudu o podmíněném propuštění. Další část výzkumu bude zaměřena na rozhodování soudů o podmíněném propuštění, a to s využitím poznatků z připravované analýzy Nejvyššího soudu, která by měla spočívat ve zhodnocení praxe soudů v oblasti rozhodování o podmíněném propuštění. Výsledky této části výzkumu, založené na poznatcích z uvedené analýzy, by měly velkou vypovídací hodnotu a mohly by posloužit k ovlivnění praxe soudů při rozhodování o podmíněném propuštění. Zaměření výzkumného úkolu je plně v souladu s vládou schválenou Konceptí rozvoje probace a mediace do roku 2025 a s deklarovanými záměry o spolupráci mezi PMS a VS, které jsou obsažené ve vládou schválené Koncepti vězeňství do roku 2025, a to včetně ověření uvedených činností a postupů prostřednictvím výzkumu.

3) Elektronický monitorovací systém v aplikační praxi ČR

Zavedení elektronického monitorovacího systému (EMS) v ČR je od počátku spojováno s celou řadou očekávání a představ odborné i laické veřejnosti. Výzkum naváže na aktuálně probíhající výzkumný úkol „*Vyhodnocení procesu spuštění elektronického monitorovacího systému v ČR*“, který se zaměřuje na evaluaci procesu přípravy implementace EMS, tj. soustřeďuje se především na fázi před faktickým zahájením provozu systému a bezprostředně po jeho zavedení do praxe. Předmětem navazujícího výzkumu bude systém elektronického monitoringu u osob, kterým byl dle platné právní úpravy uložen trest domácího vězení nebo aplikován jiný institut trestního práva, umožňující elektronickou kontrolu prostřednictvím EMS. V rámci výzkumného úkolu budou shromážděna a komplexně vyhodnocena relevantní data a poznatky aplikační praxe související se zavedením a využíváním EMS v ČR. Součástí sledovaných oblastí bude reflexe aktuálního stavu ukládání trestních sankcí a opatření spojených s využitím této formy elektronické kontroly, zkušenosti zainteresovaných subjektů se zavedením EMS do praxe, včetně identifikace jeho silných i slabých stránek a potenciálních rezerv. Cílem výzkumu bude vyhodnocení praxe využívání a fungování EMS v ČR za období od počátku zahájení jeho rutinního provozu, dále pak také navržení případných opatření ke zlepšení stávající aplikační praxe a posouzení možnosti dalšího smysluplného a efektivního rozšiřování EMS v podmínkách ČR. Opodstatnění realizace

tohoto výzkumného úkolu vychází mimo jiné též z požadavků formulovaných ve strategických a koncepčních materiálech resortu spravedlnosti, tj. především Koncepce rozvoje probace a mediace do roku 2025 a Koncepce vězeňství do roku 2025.

4) Děti mladší patnácti let v systému soudnictví ve věcech mládeže

Výzkumný úkol bude zaměřen na analýzu vývoje, struktury a charakteristických rysů delikvence dětí mladších patnácti let, a zhodnocení aplikace zákona č. 218/2003 Sb. (ZSM) v případě těchto dětí. Pozornost bude věnována tomu, jakým způsobem je v rámci prověřování činu jinak trestného a v rozhodovací praxi soudů pro mládež v současné době naplňován základní účel ZSM, tedy důraz na reintegraci a prevenci recidivy a obnovení vztahů narušených činem jinak trestným. Bude se zabývat dodržováním základních zásad ZSM, které mají sloužit k dosažení výše uvedeného účelu, jako jsou např. rychlost řízení, zásada individualizace v oblasti respektování věkových a osobnostních charakteristik dítěte či zásada uspokojení potřeb poškozeného. Další sledovanou oblastí bude problematika ukládání opatření dle § 93 ZSM a dále zajištění práv dítěte v průběhu řízení, zejména jeho zastoupení či dodržování participačních práv při projednávání činu. Prevence kriminality dětí a mládeže patří mezi jeden ze strategických cílů Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016-2020. Od doby nabytí účinnosti ZSM, který přinesl zásadní změnu v přístupu k trestně neodpovědným delikventním dětem, uplynulo již 15 let. Proto je na místě zhodnotit, zda se cíle stanovené v ZSM daří reálně naplňovat i v aplikační praxi. V této souvislosti je třeba zmínit, že v rámci odborné veřejnosti je upozorňováno na řadu problémů, které se v tomto řízení vyskytují a mohou tyto cíle negativně ovlivňovat, např. příliš dlouhá délka řízení, nedostatek vhodných opatření, nemožnost realizovat odklony. Zároveň bývá někdy poukazováno na nedostatečné zajištění procesních práv dítěte v rámci prověřování v trestním řízení. Výtky v tomto směru se objevily též např. v Závěrečných doporučeních Výboru pro práva dítěte OSN České republiky k Třetí a čtvrté periodické zprávě o plnění závazků plynoucích z Úmluvy o právech dítěte či v judikatuře ESLP (konkrétně Blokhin proti Rusku). Dále nelze opomenout i opakující se návrhy na snížení dolní hranice trestní odpovědnosti, které poukazují, nicméně bez doložení výzkumnými poznatky, na zvyšující se brutalitu činů páchaných trestně neodpovědnými dětmi a nedostatečné možnosti intervence v rámci současné právní úpravy.

B. Penologický výzkum

5) Uplatňování nové diferenciaci ve vězeňství (redukce počtu typů věznic)

Specifický cíl 4.1. Koncepce vězeňství do roku 2025, který se zabývá změnou vnější diferenciaci věznic, byl již k 1. 10. 2017 formálně naplněn redukováním čtyř typů věznic na dva. V uvedeném strategické dokumentu se prolínají i další témata, která jsou spjata s redukcí počtu typů věznic a v dlouhodobém hledisku se snižováním rizika recidivy. Jedná

se zejména o problematiku kvalitního zacházení s odsouzenými (nejen na základě vnější, ale i vnitřní diferenciaci); diagnostiky odsouzených; tvorby, standardizace a rozšiřování programů zacházení; propojení penitenciární a postpenitenciární péče; poskytování dluhového poradenství atd. Výzkumný úkol se zaměří na to, zda a nakolik se podařilo naznačené problémy vyřešit, zejména v oblasti personálního a legislativního zakotvení změn, jakož i systémových opatření, a to se zohledněním relativně krátké doby, která od redukce typů věznic uplynula. Hlavním cílem výzkumu tedy bude ověřit naplňování zmíněných cílů, a to prostřednictvím komplexního posouzení nového právního postavení odsouzených (jak ve světle analýz systémových změn souvisejících s proměnami vnější i vnitřní diferenciaci, tak vlastního vnímání odsouzenými a reflektování změn vybranými pracovníky a tajemníky komise pro vnitřní diferenciaci), a zhodnocení vývoje personální politiky VS v souvislosti se zavedenými změnami.

6) Penologický výzkum přípravy odsouzených na propuštění

Koncepce vězeňství do roku 2025 si stanovila jako jeden ze strategických cílů „*Snižit recidivu trestné činnosti pomocí účinné práce s odsouzenými a propuštěnými z výkonu trestu odnětí svobody a vytváření prostředí k jejich úspěšné reintegraci do společnosti*“. Předmětem výzkumného úkolu bude systém přípravy na propuštění odsouzených v podmínkách českého vězeňství. Vychází z teorie, která obrací pozornost na silné stránky pachatele – neměl by být vnímán pouze jako soubor rizikových faktorů, ale je vhodné se zaměřit i na jeho pozitiva. Výzkumy kriminální kariéry naznačují, že bod obratu u jednotlivce nelze zobecnit na všeobecný model, a faktory desistence, které jsou klíčové, leží často mimo kompetence systému spravedlnosti. Současný systém práce s odsouzenými v prostředí českých věznic je postaven především na stanovení míry rizika prostřednictvím nástroje SARPO. Pro úspěšné zahájení procesu desistence je zapotřebí stejnou pozornost věnovat i individuálním potřebám odsouzených. Hlavním cílem výzkumu bude ověřit v českém prostředí, do jaké míry a jakými nástroji jsou vytvářeny podmínky pro desistenci osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody coby základní předpoklad reintegrace do společnosti. Výzkum se zaměří jak na práci s odsouzenými v průběhu pobytu ve výkonu trestu, tak i na proces přípravy a implementace jednotlivých kroků ze strany Vězeňské služby České republiky v kontextu dosavadních teoretických poznatků a zkušeností ze zahraničí. Výzkumný úkol navazuje na studii IKSP „Vstupní analýza vybraných aspektů přípravy odsouzených na propuštění ve výstupních oddílech.“ Součástí výzkumného úkolu bude i dokončení analýzy, hodnotící zavedení a první výsledky pilotního projektu „Otevřená věznice“.

7) Návaznost penitenciární a postpenitenciární péče o odsouzené uživatele drog

Výzkumný úkol bude zaměřen na systém protidrogových služeb pro uživatele drog ve výkonu trestu odnětí svobody (VTOS) a po propuštění z výkonu trestu, především na jejich

návaznost a na možnosti kontinuální práce s vězněnými a následně propuštěnými uživateli drog s cílem zabránit jim v návratu k užívání drog či přimět je k přechodu na méně rizikový vzorec užívání drog, a snižovat pravděpodobnost jejich kriminální recidivy. Dále by měl výzkum posoudit možnosti systematického vyhodnocování účinnosti protidrogových služeb, poskytovaných odsouzeným uživatelům drog během VTOS a po propuštění na svobodu. V prostředí výkonu trestu odnětí svobody je za poskytování protidrogových služeb zodpovědná Vězeňská služba ČR, která za tím účelem v určitém rozsahu spolupracuje s nestátními neziskovými organizacemi (NNO). Po propuštění z výkonu trestu poskytují protidrogové služby neziskové organizace zpravidla bez ingerence VS (v případě podmíněného propuštění z VTOS s dohledem je možná spolupráce NNO s Probační a mediační službou). Problematika penitenciární a postpenitenciární péče o odsouzené uživatele drog a hodnocení jejich účinnosti se přímo či nepřímo odráží v národních strategických a koncepčních dokumentech, jako jsou Koncepce vězeňství do roku 2025 (Strategické cíle VI.1., VIII.1., VIII.2.), Strategie prevence kriminality (Specifické cíle 3.1., 3.9.) či Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 (Oblast zajištění kvalitní a dostupné sítě adiktologických služeb). Výzkumný úkol naváže na výzkum IKSP „Zacházení s uživateli drog ve vězení“, dokončený v roce 2019, a využije jeho výsledků.

8) Analýza fungování institutu zabezpečovací detence

Institut zabezpečovací detence byl původně určený pro okruh pachatelů zvláště závažných trestných činů (zvláště nebezpečné pachatele), následná novelizace rozšířila jeho použitelnost i na pachatele méně závažné kriminality a zejména recidivní pachatele zneužívající návykové látky. To na jedné straně vyvolalo polemiku odborné veřejnosti o vhodnosti tohoto opatření pro tento typ pachatelů, a na druhé straně zvýšilo tlak na kapacity VS ČR (ubytovací i personální). I z toho důvodu část odborné veřejnosti volá po revizi právní úpravy tohoto ochranného opatření. To by ale nemělo přijít bez patřičného zhodnocení dosavadních zkušeností s aplikací zabezpečovací detence. Takové zhodnocení zároveň nelze provést bez zohlednění problematiky ochranného léčení, vůči němuž je zabezpečovací detence subsidiární. Pozornost bude při řešení výzkumného úkolu zaměřena nejen na dosavadní vývoj v oblasti ukládání a výkonu zabezpečovací detence ve smyslu deskripce počtu uložených a vykonaných opatření, ale zejména na strukturu osob, kterým je toto opatření ukládáno, jejich kriminální historii i „aktuální“ kriminální jednání, zdravotní anamnézu aj. Další zkoumanou oblastí bude výkon tohoto opatření, od srovnání jednotlivých způsobů zahájení výkonu (po VTOS, přeměnou z ústavního ochranného léčení či nástupem z vazby/zadržení), přes zkušenosti s ukončováním výkonu zabezpečovací detence, problematiku tzv. přeměn (z detence na ochranné léčení ústavní a naopak), až po praktické problémy při samotném průběhu výkonu. Výzkum bude navazovat na priority a strategické cíle Koncepce vězeňství do roku 2025, ať již jde o oblast systému poskytování zdravotních služeb při výkonu zabezpečovací detence nebo o požadavek vyhodnocování aktuálního stavu vzhledem ke kapacitním potřebám, a to na základě odborné predikce (specifické cíle 4.1, 4.3). Vzhledem

k nutnému přesahu do problematiky ochranného léčení by měl výzkum zároveň potenciál přispět k naplňování Strategie reformy psychiatrické péče.

C. Vývojové trendy kriminality

9) Vývoj kriminality a trestní politiky

Jedná se o tradiční téma, které je každoročně zpracováváno, náleží ke standardní produkci IKSP a je svým pojetím unikátní, protože přináší v koncentrované podobě soubor dat k vývoji kriminality s komentářem. V rámci nového Střednědobého plánu bude proto nadále zpracováván tento přehled vývojových trendů kriminality a trestní politiky na základě existujících a dostupných statistických údajů z databází resortů spravedlnosti a vnitra. Kromě soustředění a výběrového zpracování dostupných údajů ke stavu a vývoji kriminality a trestní politiky bude cílem výzkumného úkolu prohloubit jeho analytickou část, popsat vývojové trendy a pokusit se charakterizovat možné faktory, které tyto vývojové trendy ovlivňují. Taková analýza může mít význam nejen jako vyhodnocení procesů probíhajících v kriminalitě a trestní politice, ale i z hlediska určité predikce vývoje. Východiskem k analýze budou poznatky z vlastních výzkumů a studií IKSP, z odborné literatury a z expertních vyjádření oslovených odborníků. Faktografická část výzkumu bude zahrnovat vybrané údaje ze statistik justičních (soudy, státní zastupitelství), policejních a vězeňských, dále data ze statistik PMS, údaje k prevenci kriminality (MV ČR), trestné činnosti cizinců a migraci (Policie ČR). V závislosti na dostupnosti dat bude možno doplnit též údaje Národní centrály proti organizovanému zločinu (organizovaný zločin), Národní protidrogové centrály (trestná činnost spojená s drogami), data k obětem (objektům napadení – Policie ČR), případně další (vybrané dostupné údaje o společenskoekonomickém vývoji ČR, postoje veřejnosti ke kriminalitě atd.). Analytická část bude obsahovat analýzy a komentáře ve vztahu ke statistikám, zjišťování možných stimulů, vlivů a dopadů změn na vývoj včetně případných kriminogenních faktorů v oblastech, jako jsou vývoj trestní politiky (legislativní změny, praxe justice, alternativní sankce), preventivní aktivity, kriminalita a prekriminalita mládeže, oběti trestné činnosti (viktimologický pohled), organizovaný zločin (expertiza k vývoji), postoje veřejnosti ke kriminalitě (případný vlastní výzkum a zjištění CVVM). Dle kapacit bude možno do výzkumu zařadit též expertní šetření k dané problematice, realizované mezi zástupci klíčových složek systému trestní justice.

10) Výzkum obětí trestné činnosti

Výzkum viktimizace tvoří stabilní součást práce IKSP. Předmětem výzkumu budou zkušenosti obyvatel České republiky s vybranými druhy deliktů. Primárním cílem studie bude zjištění míry viktimizace obyvatel sledovanými trestnými činy a získání komplementárního

zdroje informací o rozsahu kriminality v České republice, včetně její latentní části. Sekundárním cílem bude získání podrobnějších informací, souvisejících s prožitou viktimizací, jakož i dalších názorů a postojů obyvatel na otázky spojené s problematikou kriminality. Výzkumný úkol navazuje na výzkum obětí realizovaný v rámci předchozího střednědobého plánu IKSP. K pravidelné a standardizované realizaci národního viktimologického výzkumu vyzývá i Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020. Záměrem je tedy zabezpečit periodickou realizaci viktimizačních průzkumů v podobě střídajících se rozsáhlejších celopopulačních šetření a méně rozsáhlých omnibusových průzkumů, s cílem mapovat trendy v oblasti latentní, tj. nevidované kriminality. Rozsah výzkumu bude záviset na finančních možnostech IKSP, podle nichž bude zvolena náročnější (reprezentativní celopopulační průzkum) nebo skromnější (omnibusové šetření) varianta.

11) Názory veřejnosti na vybrané otázky trestní politiky a prevence kriminality

V rámci výzkumu budou zkoumány znalosti, názory a postoje občanů zejména v oblasti stavu a vývoje trestné činnosti, fungování systému trestní justice, či vybraných trestněpolitických a preventivních opatření, a to především prostřednictvím reprezentativního průzkumu veřejného mínění, jenž může poskytnout důležitou zpětnou vazbu pro tvůrce i realizátory trestní politiky a strategie prevence kriminality. Bude se jednat o pokračování společného projektu s Odborem prevence kriminality MV ČR a Republikovým výborem pro prevenci kriminality, který běží od roku 2017. V období dalšího Střednědobého plánu bude tento průzkum doplněn o expertní šetření, které názory a postoje veřejnosti zkonfrontuje se zkušenostmi profesionálů v dané oblasti. Expertní šetření bude zahrnovat tyto profesní skupiny ze všech obcí s rozšířenou působností: manažer prevence, předseda komise / pracovní skupiny pro prevenci kriminality, příslušník městské policie, příslušník Policie ČR, pracovník odboru sociálních věcí obecního úřadu, který má na starosti preventivní činnosti. Předmětem dotazování budou nejdůležitější problémy lokality v oblasti sociálně patologických jevů, druhy preventivních opatření fungujících v obci, hodnocení jejich historie a účinnosti, participace občanů na preventivních projektech, organizační a materiálně-technické zabezpečení preventivní činnosti v obci, role jednotlivých subjektů včetně NNO a jejich koordinace, podpora a spolupráci z úrovně kraje a státních institucí atd. Dotazníkové šetření bude možné doplnit brainstormingem mezi manažery prevence za účelem zmapování aktuálních problémů v této oblasti a popsání nových jevů, které není možno kvalitně zachytit prostřednictvím dotazníku.

D. Závažné druhy a formy trestné činnosti

12) Kriminologický výzkum pachatelů a obětí domácího a genderově podmíněného násilí (DGPN) v ČR

Projekt bude realizován jako tzv. předem definovaný projekt, financovaný z programu Norského finančního mechanismu 2014-2021, jehož podoba již byla projednána a schválena Ministerstvem spravedlnosti ČR, Ministerstvem financí ČR a norskými donory (PDP7). Oficiální název pro účely NF: Zlepšení v oblasti zacházení s pachateli a v oblasti podpory obětí v případech domácího a genderově podmíněného násilí v ČR

Předmětem výzkumu bude systém zacházení s pachateli a podpora obětí v případech domácího a genderově podmíněného násilí v ČR. Domácí a genderově podmíněné násilí představuje významný společenský problém. Zároveň jde o problém značně komplikovaný a jeho řešení vyžaduje opatření ze strany více orgánů. Tato opatření by měla vést především k zajištění bezpečí obětí a zjištění odpovědnosti pachatele včetně adekvátního zacházení s ním. V ČR nicméně dosud neexistuje jednotný systém zacházení s pachateli DGPN. Absentuje rovněž studie, která by komplexně zmapovala rozsah dané problematiky a na základě jejíchž výstupů by bylo možné formulovat strategie a doporučení efektivních postupů. Nutnost přijetí účinných opatření ke zlepšení situace v této oblasti, založených na vědeckých poznatcích, akcentuje i řada relevantních strategických materiálů, jako například Koncepce rozvoje probace a mediace do roku 2025, Strategie prevence kriminality v ČR na období 2016-2020 nebo Koncepce vězeňství do roku 2025. S aktivitami usilujícími o koncepční ukotvení systému práce s násilnými osobami počítá i připravovaná Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice (Strategie 2021+). Hlavním cílem výzkumu bude navrhnout účinná opatření k vytváření odpovídajícího systému zacházení s pachateli DGPN, který povede ke zlepšení situace obětí DGPN, a to prostřednictvím omezování újmy působené násilnými osobami. Výsledky projektu by měly sloužit relevantním institucím zodpovědným za tvorbu politiky a účinných strategií v oblasti DGPN, ale rovněž samotným relevantním aktérům, jako jsou např. orgány činné v trestním řízení, pomáhající organizace, ale i oběti a pachatelé.

13) Posouzení trendů kyberkriminality

Výzkumný úkol bude zaměřen na vybrané druhy kyberkriminality ve stanoveném období. V první části výzkumu půjde o získání a vyhodnocení statistických dat zejména o registrovaných počítačových trestných činech, tj. trestných činech neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací, opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat a poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti. Sledováno bude např. provedení útoku, charakteristiky pachatelů a poškozených, předměty útoku, některé parametry průběhu trestního řízení. Druhá část výzkumu se bude věnovat povědomí veřejnosti o kyberkriminalitě a její zkušenosti s ní, a to pro získání podrobnějšího odhadu míry její

latence. Zvláštní pozornost bude věnována podvodnému jednání prostřednictvím internetu, a to zejména ve spojení s nakupováním online, ať už prostřednictvím e-shopů nebo inzertních serverů. Výzkum reflektuje poznatky Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost publikované ve Zprávách o stavu kybernetické bezpečnosti ČR, které řadí podvodná jednání na internetu mezi nejčastěji hlášené incidenty. Tuto problematiku akcentují též Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR, jakož i četné materiály z oblasti nevládních a neziskových organizací. Výzkum naváže na studii IKSP "Identifikace a posouzení druhů a trendů kriminality páchané prostřednictvím Internetu (*cyber crime*), případně dalších sociálních sítí". To umožní posoudit vývoj v dané oblasti, specifické předpokládanou proměnlivostí s ohledem na rychlý rozvoj digitálních technologií a rozšiřující se spektrum jejich využití. Význam zkoumané problematiky zmiňuje i Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2016 – 2019, Národní strategie kybernetické bezpečnosti ČR na období let 2015 – 2020 a Akční plán k této národní strategii. Zmíněné strategické dokumenty deklarují potřebu široké spolupráce směřující k zajištění kybernetické bezpečnosti, mimo jiné i prostřednictvím zkoumání tohoto společensky nežádoucího jevu s cílem jeho hlubšího poznání.

Závěr

Odborná úroveň projektů a průběh jejich řešení budou pravidelně hodnoceny interní Oponentní radou IKSP a externí Vědeckou radou IKSP. Při řešení úkolů se počítá podle potřeb a možností IKSP také se spoluprací s externími specialisty. O výsledcích výzkumné práce bude Ministerstvo spravedlnosti ČR pravidelně informováno formou ročních zpráv o stavu plnění výzkumných úkolů a formou průběžných výstupů.

U většiny úkolů se počítá nejen s publikací monografií shrnujících výsledky výzkumu, ale i s publikací průběžných výsledků pro využití poznatků v praxi. Tradiční formou prezentace poznatků budou také semináře IKSP pořádané pro odbornou veřejnost. Počítá se také s předáváním poznatků ve spolupráci s Justiční akademií a Akademií Vězeňské služby ČR a akademickými pracovišti. Dalším významným přenosem výsledků výzkumu do praxe bude i nadále zapojení pracovníků IKSP do pracovních skupin, komisí či odborných platforem ministerstva spravedlnosti, probační a mediační služby, vězeňské služby, ministerstva vnitra či vlády.

k 225/19
- 20/2019

JUDr. KLÁRA CETLOVÁ
NÁMĚSTKYNĚ PRO ŘÍZENÍ SEKCE DOHLEDU A JUSTICE
MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR

Praha 10. prosince 2019
Č. j. MSP-132/2019-OAPO-SP_I/2
Počet listů: 1
Přílohy: 0

MSP-132/2019-OAPO-SP_I/2

0100204003719174

Vážený pane řediteli,

na základě Vaší žádosti ze dne 21. 10. 2019, č. j.: IKSP 225/19, o schválení návrhu Střednědobého plánu výzkumné činnosti Institutu pro kriminologii a sociální prevenci na období 2020-2023, Vám tímto sděluji, že Vaší žádosti vyhovují a se Střednědobým plánem výzkumné činnosti Institutu pro kriminologii a sociální prevenci na období 2020-2023 vyslovuji souhlas.

S pozdravem

Vážený pan
PhDr. Miroslav Scheinost
ředitel Institutu pro kriminologii a sociální prevenci
Institut pro kriminologii a sociální prevenci
Náměstí 14. října 12
150 00 Praha 5 - Smíchov

JUDr. Klára Cetlová
Ministerstvo spravedlnosti ČR

Elektronicky podepsáno: 10.12.2019 14:03:19

T=Náměstkyně, SERIALNUMBER=P513112, G=Klára, SN=Cetlová,
CN=JUDr. Klára Cetlová, OU=01830, OU= Sekce dohledu a justice,
O=Česká republika - Ministerstvo spravedlnosti [IČ 00025429],

